Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 27. jūnijā [1]

Lieta C-380/17

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
K,
B,
piedaloties
H. Y. [2]**,**
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

(*Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Izslēgšana no Direktīvas 2003/86/EK piemērošanas jomas – Savienības tiesību normas, kas saskaņā ar valsts tiesību normām ir piemērojamas tiešā un beznosacījumu veidā – Tiesas kompetence – Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos – Bēgļiem labvēlīgāka sistēma – 12. panta 1. punkta trešā daļa – Pieteikuma noraidīšana – Trīs mēnešu termiņa pēc alternatīvā aizsardzības statusa piešķiršanas neievērošana – Orientējošs termiņš

I. Ievads

1. Ar šo *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa, pirmkārt, ir aicināta lemt par savu kompetenci interpretēt Padomes Direktīvu 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos [3] kontekstā, kurā, lai arī attiecīgā situācija pamatlietā skaidri ir izslēgta no šī tiesību akta piemērošanas jomas, valsts tiesībās, ar ko ir transponēta šī direktīva, ir vienpusēji paplašināta minētās direktīvas piemērošanas joma, lai to attiecinātu uz šāda veida situācijām. Šis jautājums ir uzdots arī lietā C-257/17, C. un A., kurā es sniedzu secinājumus šajā pašā dienā.

2. Otrkārt, Tiesa ir aicināta lemt par Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešajā daļā minēto trīs mēnešu termiņu, it īpaši par to, vai valsts iestādēm ir tiesības noraidīt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos tikai tāpēc, ka nav ievērots minētais termiņš.

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 2017. gada 11. decembrī iesniedzējtiesa informēja Tiesu, ka, lai arī Nīderlandes drošības un tieslietu valsts sekretārs (turpmāk tekstā – "Valsts sekretārs") ir atsaucis lietu pret prasītāju H. Y., tā uztur spēkā visus savus jautājumus attiecībā uz lietām, kurās ir iesaistīti K. un B.

3 OV 2003, L 251, 12. lpp.

II. Atbilstošās tiesību normas un faktiskie apstākļi

A. Starptautiskās tiesības

3. Bērnu tiesību konvencijas, kas pieņemta un pieejama parakstīšanas, ratificēšanas un pievienošanās procedūrai ar Ģenerālās asamblejas 1989. gada 20. novembra Rezolūciju 44/25, 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka "Visās darbībās attiecībā uz bērniem [..], primārajam apsvērumam jābūt bērna interesēm".

4. Saskaņā ar 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 8. panta "Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību" 1. punktu:

"Ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un sarakstes neaizskaramību."

B. Savienības tiesības

5. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [4] (turpmāk tekstā – "Harta") 7. pantā "Privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība" ir noteikts:

"Ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību."

6. Hartas 24. panta 2. un 3. punktā ir noteikts:

"2. Visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātas iestādes, pirmkārt jāņem vērā bērna intereses.

3. Katram bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm."

7. Direktīvā 2003/86 ir paredzēti nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā. Saskaņā ar minētās direktīvas 2. apsvērumu tajā ievērotas pamattiesības, it īpaši tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos, tostarp it īpaši iepriekš minētajā ECPAK 8. pantā un Hartas 7. pantā.

8. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 8. apsvērumu "īpaša uzmanība jāpievērš bēgļu situācijai, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu dzīvi šajā valstī. Tādēļ jānosaka labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai".

9. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 2. panta b) punktu:

"Šajā direktīvā ir šādas definīcijas:

b) "bēglis" ir trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kuram piešķirts bēgļa statuss 1951. gada 28. jūlija Ženēvas Konvencijas izpratnē attiecībā uz bēgļu stāvokli, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar 1967. gada 31. janvāra protokolu, kas parakstīts Ņujorkā."

4 OV 2012, C 32, 391. lpp.

10. Direktīvas 2003/86 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka "šo direktīvu nepiemēro, ja apgādniek[am]:

c) ir atļauja par uzturēšanos dalībvalstī, pamatojoties uz aizsardzības palīgveidu saskaņā ar starptautiskām saistībām, valsts tiesību aktiem vai dalībvalstu praksi, vai ir iesniedzis pieteikumu uzturēšanās atļaujai ar minēto pamatojumu un gaida lēmumu par savu statusu."

11. Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punktā ir noteikts, ka, "izskatot pieteikumu, dalībvalstis pienācīgi izvērtē nepilngadīgo bērnu intereses".

12. Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punktā ir noteikts:

"Ja iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, atbilstošā dalībvalsts var pieprasīt personai, kas iesniegusi pieteikumu, nodrošināt pierādījumus, ka apgādniekam ir:

a) pajumte, kas uzskatāma par normālu salīdzinot ar ģimenes dzīvesvietu tajā pašā reģionā un kas atbilst vispārējiem higiēnas un drošības standartiem, kas ir spēkā atbilstošajā dalībvalstī;

b) apdrošināšana slimības gadījumiem attiecībā uz visiem riskiem, ko parasti sedz attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem pašiem vai viņa/viņas ģimenes locekļiem;

c) stabili un pastāvīgi ienākumi, kas ir pietiekami, lai uzturētu sevi un savas ģimenes locekļus, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu. Dalībvalstis novērtē minētos ienākumus atkarībā no to veida un pastāvīguma, un var ņemt vērā valsts minimālo algu un pensiju līmeni, kā arī ģimenes locekļu skaitu."

13. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 12. panta, kas ir iekļauts tās V nodaļā "Bēgļu ģimenes atkalapvienošanās" 1. punkta pirmo un trešo daļu:

"Atkāpjoties no 7. panta, dalībvalstis nepieprasa, lai bēglis un/vai ģimenes loceklis(-ļi) attiecībā uz [..] ģimenes locekļiem iesniedz pierādījumus, ka bēglis izpilda 7. pantā noteiktās prasības.

[..]

Dalībvalstis var pieprasīt, lai bēgļi ievērotu nosacījumus, ko paredz 7. panta 1. punkts, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos nav iesniegts trīs mēnešos pēc bēgļa statusa piešķiršanas."

14. Direktīvas 2003/86 17. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis pienācīgi ņem vērā personas ģimenes attiecību veidu un pastāvību, viņa uzturēšanās laiku dalībvalstī un par ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti, ja pieteikumu noraida, atsauc vai atsaka pagarināt uzturēšanās atļauju, vai lemj par apgādnieka un viņa ģimenes locekļu izraidīšanu no valsts."

15. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu [5], 2. panta f) punktā ir noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

f) "persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību" ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, ko nevar kvalificēt kā bēgli, bet attiecībā uz kuru ir sniegts pietiekams pamatojums, lai uzskatītu, ka attiecīgā persona, ja tā atgrieztos savā izcelsmes valstī, vai ja bezvalstnieks atgrieztos savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, tam draudētu reāls risks ciest būtisku kaitējumu, kā noteikts 15. pantā, un uz kuru neattiecas 17. panta 1. un 2. punkts, un kas nevar vai šāda riska dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību."

C. Nīderlandes tiesības

16. *Raad van State* (Valsts padome) uzskata, ka tāds pieteikums izsniegt vīzu uzturēšanās laikam, kas pārsniedz trīs mēnešus kā pamatlietā aplūkotais, ietver bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusa saņēmēja pieteikumu par ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā. Šādu pieteikumu iesniedz attiecībā uz ģimenes locekli, kas uzturas ārvalstīs, vai ģimenes locekli, kas ir ieceļojis Nīderlandē tajā pašā laikā, kad apgādnieks. Saņēmis šo pieteikumu, Valsts sekretārs pēc savas ierosmes var piešķirt šim ģimenes loceklim patvēruma meklētāja uzturēšanās atļauju.

17. 2000. gada 23. novembra *wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet, Vreemdelingenwet 2000* (2000. gada Ārvalstnieku likums, turpmāk tekstā – "*Vw 2000*") 29. panta 4. punktā ir noteikts, ka "uzturēšanās atļauja uz noteiktu laiku ar ierobežojošu nosacījumu saskaņā ar 28. pantu var tikt izsniegta arī 2. punktā minētajam ģimenes loceklim, kurš nav ieceļojis trīs mēnešu laikā, skaitot no brīža, kad ārvalstniekam atbilstīgi 1. punktam izsniegta uzturēšanās atļauja uz noteiktu laiku ar ierobežojošu nosacījumu saskaņā ar 28. pantu, ja šo trīs mēnešu laikā šis ģimenes loceklis ir pieprasījis pagaidu uzturēšanās atļauju vai tā ir pieprasīta viņa vārdā".

III. Pamatlietas, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

18. Prasītājas K. un B. (turpmāk tekstā – "K. un B.") ir trešās valsts valstspiederīgās (Eritreja). Viņas attiecīgi ir Nīderlandē dzīvojoša trešās valsts valstspiederīgā (turpmāk tekstā – "apgādnieks FG") laulātā un nepilngadīgā meita, kas dzimusi 2014. gada 1. jūlijā. Apgādniekam FG no 2014. gada 23. septembra ir uzturēšanās atļauja uz noteiktu laiku ar ierobežojošu nosacījumu saistībā ar patvērumu (turpmāk tekstā – "uzturēšanās atļauja saistībā ar patvērumu"). Šī uzturēšanās atļauja saistībā ar patvērumu piešķir viņam alternatīvo aizsardzību.

19. Pēc sarunas ar trešo iestādi *VluchtelingenWerk Nederland* [6] apgādnieks FG sākotnēji bija sapratis, ka nav nozīmes iesniegt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos. Tomēr apgādnieks FG beigu beigās šo pieteikumu attiecībā uz K. un B. iesniedza, pamatojoties uz *Vw 2000* 29. panta 2. un 4. punktu, bet pēc termiņa beigām [7].

5 OV 2011, L 337, 9. lpp.

6 Neatkarīga iestāde, kas aizstāv bēgļu un alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēju intereses Nīderlandē.

7 Pieteikums tika iesniegts 2015. gada 22. janvārī jeb vienu mēnesi pēc Direktīvā 2003/86 noteiktā trīs mēnešu termiņa beigām.

20. Ar diviem – 2015. gada 20. aprīļa un 2015. gada 8. novembra – lēmumiem Valsts sekretārs apstiprināja apgādnieka FG pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos attiecībā uz prasītājām K. un B. noraidījumu, pamatojoties uz to, ka pieteikums nebija iesniegts trīs mēnešu termiņā un ka kavējums nebija attaisnojams saskaņā ar *Vw 2000* 29. panta 2. un 4. punktu.

21. Ar 2016. gada 24. jūnija spriedumu *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, turpmāk tekstā – "pirmās instances tiesa") K. un B. celto prasību par lēmumu, ar ko tika noraidīts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, atzina par nepamatotu.

22. Prasītājas K. un B. iesniedza apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedzējtiesā. Pirmkārt, viņas pārmet pirmās instances tiesai, ka tā nebija atzinusi, ka trīs mēnešu termiņa pārsniegšanas attaisnojamība ir jāvērtē, ņemot vērā šī termiņa [noteikšanas] mērķi un iemeslu. Otrkārt, K. un B. ieskatā, pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu, pamatojot savu spriedumu ar apstākli, ka apgādniekam FG bija jāiesniedz pieteikums trīs mēnešu laikā un ka viņam bija jābūt labāk informētam par iespēju iesniegt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos pirms tā beigām. Treškārt, K. un B. pārmet pirmās instances tiesai, ka tā neatzina, ka Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešajā daļā minēto termiņu nevar minēt kā izslēgšanas pamatu un ka Valsts sekretāram savā vērtējumā bija jāņem vērā samērīguma princips. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punktu un 17. pantu šajā vērtējumā esot jāievēro arī bērna interešu prioritāte. Ceturtkārt, K. un B. apgalvo, ka pirmās instances tiesa kļūdaini nav atzinusi, ka ar atsauci uz parastu pieteikumu izsniegt vīzu ģimenes atkalapvienošanās nolūkā uzturēšanās laikam, kas pārsniedz trīs mēnešus, tiek aizskarts Direktīvā 2003/86 izvirzītais mērķis, kā arī tās lietderīgā iedarbība.

23. Pirmkārt, iesniedzējtiesa jautā par Tiesas kompetenci, ciktāl no Direktīvas 2003/86 piemērošanas jomas ir izslēgti alternatīvā aizsardzības statusa saņēmēji. Proti, lai arī Nīderlandes likumdevējs ir atsaucies uz tās saturu, Savienības interesēs esot, lai no Savienības tiesībām pārņemtās normas tiktu interpretētas vienādi [8]. Iesniedzējtiesa precizē, ka saskaņā ar 2012. gada 18. oktobra spriedumu *Nolan* (C-583/10, turpmāk tekstā – "spriedums *Nolan*", EU:C:2012:638) Savienībai neesot intereses sniegt vienotu tāda akta interpretāciju, kas attiecas uz situāciju, kura ir skaidri izslēgta no šī akta [9]. Iesniedzējtiesai nav skaidrs, vai spriedums *Nolan* joprojām ir piemērojams, ciktāl šis spriedums neattiecas uz situāciju, kurā Savienības tiesības ir piemērojamas tieši un bez nosacījumiem [10]. Tomēr minēto spriedumu Tiesa vairs nemin, it īpaši 2016. gada 15. novembra virspalātas pasludinātajā spriedumā *Ullens de Schooten* (C-268/15, EU:C:2016:874), tādēļ iesniedzējtiesa vaicā, vai, piemērojot spriedumu *Nolan*, Tiesa varētu atzīt, ka tai nav kompetences atbildēt uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

24. Otrkārt, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kā ir jāinterpretē Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešā daļa. Iesniedzējtiesas skatījumā, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos ir iesniegts pēc termiņa beigām un šī trīs mēnešu termiņa neievērošana nav attaisnojama, jo tajā var vainot apgādnieku FG, šis pieteikums nav jāizskata pēc būtības; tātad Valsts sekretārs neņem vērā ne Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punkta (bērna interešu prioritātes ņemšana vērā), ne 17. panta (individuālo apstākļu ņemšana vērā) noteikumus. Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka ir jāsniedz precīzāka minētās direktīvas 12. panta 1. punkta trešās daļas interpretācija, lai izvērtētu prasītāju K. un B. iebildumus.

8 Iesniedzējtiesa šajā ziņā min spriedumus, 2012. gada 18. oktobris, *Nolan* (C-583/10, EU:C:2012:638, 46. punkts); 2013. gada 7. novembris, *Roméo* (C-313/12, EU:C:2013:718, 22. punkts), un 2016. gada 16. jūnijs, *Rodríguez Sánchez* (C-351/14, EU:C:2016:447, 61. un 62. punkts).

9 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Nolan* (53.–56. punkts).

10 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Nolan* (52. punkts).

25. Šādos apstākļos *Raad van State* (Valsts padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai, ņemot vērā Direktīvas [2003/86] 3. panta 2. punkta c) apakšpunktu un spriedumu [*Nolan*], Tiesas kompetencē ir lemt par Nīderlandes tiesas iesniegtajiem prejudiciālajiem jautājumiem par šīs direktīvas noteikumu interpretāciju tiesvedībā par personas ar alternatīvās aizsardzības statusu ģimenes locekļa uzturēšanās tiesībām, ja Nīderlandes tiesībās ir paredzēts šo direktīvu tieši un bez nosacījumiem piemērot attiecībā uz personām ar alternatīvās aizsardzības statusu?

2) Vai [..] Direktīvā [2003/86] paredzētā sistēma nepieļauj tādu valsts tiesību normu kā pamatlietā, kurā noteikts, ka pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar labvēlīgākajiem V nodaļas nosacījumiem var tikt noraidīts tikai tāpēc, ka tas nav iesniegts 12. panta 1. punkta trešajā daļā noteiktajā termiņā?

Vai, lai atbildētu uz šo jautājumu, ir nozīme tam, ka iepriekš minētā termiņa neievērošanas gadījumā pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos – neatkarīgi no tā, vai tas pirms tam ir vai nav noraidīts, – var tikt iesniegts, un tā izskatīšanas ietvaros tiek pārbaudīts, vai ir izpildīti Direktīvas 2003/86 7. pantā uzskaitītie nosacījumi, un ņemtas vērā [minētās direktīvas] 5. panta 5. punktā un 17. pantā minētās intereses un apstākļi?"

26. Šajā lietā rakstveida apsvērumus iesniedza prasītājas pamatlietā K. un B., Nīderlandes valdība, kā arī Eiropas Komisija.

27. 2018. gada 19. martā Tiesā notikušajā tiesas sēdē, kurā tika izskatīta arī saistītā lieta C-257/17 C. un A., prasītāji C. un A., prasītājas K. un B., Nīderlandes valdība, kā arī Komisija pauda savus mutvārdu apsvērumus.

IV. Vērtējums

A. Par Tiesas kompetenci

28. Apgādniekam FG ir uzturēšanās atļauja saistībā ar patvērumu, kas piešķir viņam alternatīvo aizsardzību. Viņš iesniedza pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos attiecībā uz prasītājām K. un B. saskaņā ar Direktīvu 2003/86.

29. Direktīvas 2003/86 3. panta 2. punkta c) apakšpunkta nepārprotamajā formulējumā ir precizēts, ka "[to] nepiemēro, ja apgādniek[am] [..] ir atļauja par uzturēšanos dalībvalstī, pamatojoties uz aizsardzības palīgveidu saskaņā ar starptautiskām saistībām, valsts tiesību aktiem vai dalībvalstu praksi" [11]. Tādējādi uz apgādnieku FG neattiecas Direktīvas 2003/86 *ratione materiae* [12].

11 Sākotnēji 1999. gada 1. decembra priekšlikumā Padomes Direktīvai par ģimenes atkalapvienošanos (COM(1999) 638 *final*) personām ar alternatīvās aizsardzības statusu bija paredzētas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar viņu ģimenes locekļiem. 2000. gada 6. septembra plenārsesijā pieņemtajā atzinumā Eiropas Parlaments atbalstīja šī priekšlikuma vispārējo pieeju un pamatnostādnes, bet tas lūdza ierobežot priekšlikuma minētajai direktīvai piemērošanas jomu, lai izslēgtu personas ar alternatīvās aizsardzības statusu (19. grozījums). Tādējādi Komisija grozīja priekšlikumu, pamatojoties uz to, ka vēl nepastāvēja saskaņots "personas ar alternatīvās aizsardzības statusu" jēdziens: skat. grozīto priekšlikumu Padomes Direktīvai par ģimenes atkalapvienošanos (COM(2000) 624 *final*).

12 Tomēr no tā nav jāsecina, ka ar Direktīvu 2003/86 dalībvalstīm ir noteikts pienākums liegt personām ar alternatīvās vai pagaidu aizsardzības statusu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos. Padomes Direktīvā 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas (OV 2001, L 212, 12. lpp.), pagaidu aizsardzības saņēmējiem skaidri ir atļauts atkalapvienoties ar viņu ģimenes locekļiem. Šajā nozīmē skat. arī Komisijas Paziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam par pamatnostādnēm, kā ir piemērojama 2014. gada 3. aprīļa Direktīva 2003/86/EK par ģimenes atkalapvienošanos (turpmāk tekstā – "Komisijas paziņojums par pamatnostādnēm", COM(2014) 210 *final*, 6.2. punkts, 25. lpp.).

30. Tomēr Nīderlandes likumdevējs nolēma vienpusēji piemērot personām ar alternatīvās aizsardzības statusu un viņu ģimenes locekļiem labvēlīgākus nosacījumus, kas ir paredzēti Direktīvas 2003/86 V nodaļā par bēgļu ģimenes atkalapvienošanos, tostarp 12. pantā, par ko iesniedzējtiesa uzdod savu otro jautājumu [13]. Izskatāmajā lietā tiek aplūkota situācija, kurai ir piemērojamas valsts tiesības. Citiem vārdiem sakot, runa ir par Nīderlandes sistēmas – *Vw 2000* – *ratione materiae* piemērošanu arī personām ar alternatīvās aizsardzības statusu. Šajos apstākļos ir jāpārbauda, vai ir pamats Tiesas interpretācijai par uzdotajos jautājumos minētajām tiesību normām, un tādējādi Tiesai ir jāatzīst kompetence, kā to apgalvo iesniedzējtiesa, Nīderlandes valdība un prasītāji pamatlietā, bet ko apstrīd Komisija.

31. Saskaņā ar LESD 267. pantu Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par Līgumu interpretāciju, kā arī par Savienības iestāžu pieņemto tiesību aktu interpretāciju. No tā izriet, ka vienīgi valsts tiesa, kas izskata prāvu, ņemot vērā katras lietas apstākļus, var izvērtēt gan to, vai sprieduma taisīšanai ir nepieciešams prejudiciāls nolēmums, lai šī tiesa varētu pieņemt savu nolēmumu, un cik atbilstīgi ir jautājumi, ko tā uzdod Tiesai [14]. Tādējādi, ja valsts tiesu uzdotie prejudiciālie jautājumi skar Savienības tiesību normas interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu [15].

32. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa vairākkārt ir atzinusi savu kompetenci lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecas uz Savienības tiesību normām situācijās, kurās pamatlietas faktiskie apstākļi bija ārpus Savienības tiesību piemērošanas jomas. Savienības interesēs ir uzraudzīt Savienības tiesību normas un valsts tiesību normu, ar kurām tā tiek transponēta un padarīta pieejama ārpus šī akta piemērošanas jomas, interpretācijas vienveidību.

33. Šajā kontekstā Tiesa ir precizējusi, ka tās veikta Savienības tiesību normu interpretācija situācijās, kuras neietilpst to piemērošanas jomā, ir pamatota, ja ar valsts tiesībām, lai tiktu nodrošināta vienāda attieksme šādās situācijās un situācijās, kuras ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, šīs tiesību normas ir padarītas tieši un bez nosacījumiem piemērojamas šādās situācijās [16]. Tādējādi Tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv pietiekami precīzas norādes, lai varētu konstatēt, vai valsts tiesībās ir veikta tieša un beznosacījuma atsauce uz Savienības tiesībām. Būtībā Tiesa, pamatojoties tikai uz valsts tiesas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegtajiem paskaidrojumiem, var noteikt, vai tā ir kompetenta atbildēt uz tai uzdotajiem jautājumiem [17].

13 Tas nav vienīgais gadījums. Saskaņā ar Komisijas 2008. gada 8. oktobra ziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam par to, kā tiek piemērota Padomes Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (COM(2008) 610 *final*, 5. lpp.), Čehijas Republika, Igaunijas Republika, Francijas Republika, Luksemburgas Lielhercogiste, Nīderlandes Karaliste, Austrijas Republika, Portugāles Republika, Somijas Republika un Zviedrijas Karaliste piemēro direktīvu personām ar alternatīvās aizsardzības statusu, neraugoties uz iepriekš minēto izslēgšanu. Komisijas paziņojumā par pamatnostādnēm (skat. 6.2. punktu, 25. lpp.) Komisija mudina dalībvalstis pieņemt noteikumus, ar ko piešķir līdzīgas tiesības bēgļiem un personām ar pagaidu aizsardzības vai alternatīvās aizsardzības statusu, ciktāl viņu vajadzības pēc aizsardzības neatšķiras.

14 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1990. gada 18. oktobris, *Dzodzi* (C-297/88 un C-197/89, EU:C:1990:360, 33. punkts); 2011. gada 7. jūlijs, *Agafiței* u.c. (C-310/10, EU:C:2011:467, 24. un 25. punkts), kā arī 2011. gada 21. decembris, *Cicala* (C-482/10, EU:C:2011:868, 15. punkts).

15 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1990. gada 18. oktobris, *Dzodzi* (C-297/88 un C-197/89, EU:C:1990:360, 35. punkts); 2006. gada 16. marts, *Poseidon Chartering* (C-3/04, EU:C:2006:176, 15. punkts); 2010. gada 28. oktobris, *Volvo Car Germany* (C-203/09, EU:C:2010:647, 24. punkts); 2011. gada 7. jūlijs, *Agafiței* u.c. (C-310/10, EU:C:2011:467, 26. punkts), un 2011. gada 21. decembris, *Cicala* (C-482/10, EU:C:2011:868, 16. punkts).

16 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1995. gada 28. marts, *Kleinwort Benson* (C-346/93, EU:C:1995:85, 16. punkts); 2011. gada 21. decembris, *Cicala* (C-482/10, EU:C:2011:868, 17. un 19. punkts); 2012. gada 18. oktobris, *Nolan* (45. un 47. punkts), kā arī 2017. gada 19. oktobris, *Solar Electric Martinique* (C-303/16, EU:C:2017:773, 25. un 27. punkts).

17 Šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2016. gada 12. maijs, *Sahyouni* (C-281/15, EU:C:2016:343, 27. un 29. punkts), un manus secinājumus lietā *Solar Electric Martinique* (C-303/16, EU:C:2017:507, 33. punkts).

34. Ir taisnība, ka saskaņā ar spriedumu *Nolan* nevar tikt apstiprināts vai prezumēts, ka pastāv Savienības intereses attiecībā uz to, lai jomā, kuru Savienības likumdevējs ir izslēdzis no viņa pieņemtā tiesību akta piemērošanas jomas, tiktu veikta vienveidīga šī tiesību akta noteikumu interpretācija [18]. Proti, saskaņā ar šo loģiku, "ja Savienības likumdevējs nepārprotami nosaka, ka viņa pieņemtais tiesību akts nav piemērojams precīzi noteiktā jomā, [..] tas noraida mērķi vienādi interpretēt un piemērot tiesību normas šajā izslēdzamajā jomā" [19].

35. Tomēr 2017. gada 19. oktobra spriedumā *Solar Electric Martinique* (C-303/16, turpmāk tekstā – "spriedums *Solar Electric Martinique*", EU:C:2017:773), kurā arī tika aplūkots gadījums, kas bija skaidri izslēgts no Savienības direktīvas piemērošanas jomas [20], manuprāt, tika precizēti daži sprieduma *Nolan* pamati. Proti, Tiesa sprieduma *Solar Electric Martinique* 29. punktā ir precizējusi, ka "*tiešām ir apsverama* Savienības interese panākt, lai nolūkā izvairīties no turpmākām interpretācijas atšķirībām [aplūkojamās direktīvas jēdzieni] tiktu interpretēti vienveidīgi" [21]. Lai arī spriedums *Nolan* lika uzskatīt, ka šāda interese zuda gadījumā, kuru Savienības likumdevējs skaidri bija izslēdzis, spriedumā S*olar Electric Martinique* šāda interpretācija netika apstiprināta. Joprojām attiecībā uz situāciju, kas ir skaidri izslēgta no direktīvas piemērošanas jomas, 2018. gada 27. jūnija spriedumā *SGI* un *Valériane* (C-459/17 un C-460/17), šķiet, ir galīgi noraidīta agrāk spriedumā *Nolan* paustā nostāja, apgalvojot, ka, neraugoties uz šo skaidro izslēgšanu, *Savienībai ir noteikta interese* [22] attiecībā uz to, ka, lai novērstu turpmākas interpretāciju atšķirības, no Savienības tiesībām pārņemtie noteikumi vai jēdzieni tiek interpretēti vienveidīgi neatkarīgi no apstākļiem, kādos tie tiek piemēroti, ja valsts tiesībās ir veikta tieša un beznosacījuma atsauce uz direktīvas tiesību normu, kuru Tiesai ir lūgts interpretēt [23].

36. Tāpat tas ir izskatāmajā lietā.

37. Proti, iesniedzējtiesas sniegtās norādes ir pietiekami precīzas un apstiprina, ka valsts tiesībās, kas ir saderīgas ar Savienības tiesībām, ir veikta tieša un beznosacījuma atsauce uz tām. Turklāt iesniedzējtiesa precizē, ka Nīderlandes tiesiskajā regulējumā un tiesību aktos ir noteikta kopēja ģimenes atkalapvienošanās sistēma gan bēgļiem, gan personām ar alternatīvās aizsardzības statusu. Valsts sekretārs norāda, ka šo izvēli pamato apstāklis, ka Nīderlandes Karaliste paredz tādas pašas tiesiskās sekas uzturēšanās atļaujai saistībā ar patvērumu, kas izriet no alternatīvās aizsardzības, kā uzturēšanās atļaujai saistībā ar patvērumu, kas izriet no bēgļa statusa. Tādējādi iesniedzējtiesa, kā arī Nīderlandes valdība un prasītājas K. un B. uzskata, ka Nīderlandes likumdevējs ir noteicis, ka Direktīvas 2003/86 V nodaļa tieši un bez nosacījumiem ir piemērojama situācijām, kuras saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 2. punkta c) apakšpunktu neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Tā secina, ka minētā direktīva pēc analoģijas ir piemērojama personām ar alternatīvās aizsardzības statusu.

38. Visbeidzot, ja Tiesa nebūtu kompetenta izskatāmajā lietā interpretēt Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešo daļu, iesniedzējtiesai pašai tas būtu jāinterpretē, lai iztiesātu lietu pēc būtības. Praksē interpretācija, kuru valsts tiesa sniedz Savienības tiesību normai, varētu ietekmēt šo tiesību saturu, un tās nostāja varētu jūtami atšķirties no tās, ko varētu pieņemt Tiesa. Turklāt tas varētu atturēt attiecīgās dalībvalsts tiesas turpmāk uzdot šādu jautājumu Tiesai. Katrā ziņā jēdziens, kuru iesniedzējtiesa lūdz interpretēt, attiecas uz Savienības tiesībām, un to var piemērot situācijā, kas ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

18 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Nolan* (53., 54. un 56. punkts).

19 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Nolan* (55. punkts).

20 Runa bija par gadījumu, kas *ratione loci* bija izslēgts no Padomes Direktīvas 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (turpmāk tekstā – "PVN direktīva") piemērošanas jomas, bet šai atšķirībai no izslēgšanas *ratione materiae* spriedumā *Nolan* nav nozīmes; skat. manus secinājumus lietā *Solar Electric Martinique* (C-303/16, EU:C:2017:507, 49. punkts).

21 Mans izcēlums.

22 Mans izcēlums.

23 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. jūnijs, *SGI* un *Valériane* (C-459/17 un C-460/17, 27. un 28. punkts). Šis spriedums tāpat kā spriedums *Solar Electric Martinique* attiecās uz situāciju, kas *ratione loci* bija izslēgta no PVN direktīvas piemērošanas jomas.

39. Tādējādi es uzskatu, ka Savienībai ir interese attiecībā uz to, lai tiktu sniegta vienota interpretācija, pirmkārt, lai novērstu atšķirības Savienības tiesību piemērošanā, un, otrkārt, ņemot vērā nepieciešamību neizskatīt atšķirīgi situācijas, kuras dalībvalsts ir izvēlējusies pieskaņoties Savienības tiesībām. Ņemot vērā šos apsvērumus, Savienībai ir interese vienveidīgi interpretēt strīdīgās tiesību normas. Turklāt iesniedzējtiesas sniegtās norādes ir pietiekami precīzas un apstiprina, ka valsts tiesībās, kas ir saderīgas ar Savienības tiesībām, ir veikta tieša un beznosacījuma atsauce.

40. Šādos apstākļos es ierosinu Tiesai atzīt, ka tai ir kompetence atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem.

B. Par Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešajā daļā paredzētā trīs mēnešu termiņa interpretāciju

1. Ievada apsvērumi

41. Vispirms ir jānorāda, ka tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, kas atzītas un reglamentētas Direktīvā 2003/86, veido tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību specifisku aspektu, kas savukārt ir pamattiesības, kuras ir nostiprinātas ECPAK 8. pantā un Hartas 7. pantā un kā tādas ir aizsargātas Eiropas Savienības tiesību sistēmā [24]. Tiešā saikne starp pamattiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību un tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos Direktīvā 2003/86 ir konkrēti atzīta tās 2. apsvērumā [25].

42. Šajā kontekstā Tiesa ir skaidri apliecinājusi, ka Direktīvas 2003/86 normas ir jāinterpretē, ņemot vērā pamattiesības, it īpaši ievērojot tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir nostiprinātas gan ECPAK, gan Hartā [26]. Turklāt Hartas 7. pants ir jāskata kopsakarā ar pienākumu ņemt vērā bērna interešu prioritāti, kas atzīts Hartas 24. panta 2. punktā, un ievērojot bērna vajadzību regulāri uzturēt personīgas attiecības ar abiem viņa vecākiem, kas ir izteikta šī paša panta 3. punktā [27]. Tiesa arī ir nospriedusi, ka bērna vai viņu likumisko pārstāvju pieteikumi ieceļošanai dalībvalstī vai izbraukšanai no tās ģimenes atkalapvienošanās nolūkā dalībvalstīm jāizskata pozitīvā garā, humāni un operatīvi [28].

43. Protams, Hartas 7. un 24. pantu, kuros ir uzsvērts, cik svarīga ir ģimenes dzīve bērniem, nevar interpretēt tādējādi, ka ar to dalībvalstīm tiktu atņemta novērtējuma brīvība, kas tām ir ģimenes atkalapvienošanās pieteikumu izskatīšanā [29]. Tomēr, veicot šādu pārbaudi un nosakot, vai ir izpildīti Direktīvā 2003/86 izklāstītie nosacījumi, šīs direktīvas normas ir jāinterpretē un jāpiemēro atbilstoši Hartas 7. pantam un 24. panta 2. un 3. punktam, kā turklāt tas izriet no minētās direktīvas 2. apsvēruma teksta un 5. panta 5. punkta, saskaņā ar kuru dalībvalstīm atbilstošie atkalapvienošanās pieteikumi ir jāizskata bērnu interesēs un rūpējoties par ģimenes dzīves sekmēšanu [30].

24 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 52. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra), un manus secinājumus lietā *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:288, 20. punkts).

25 Skat. šo secinājumu 7. punktu.

26 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 4. marts, *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 44. punkts), un manus secinājumus lietā *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:288, 22. punkts).

27 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 57. un 58. punkts); 2009. gada 23. decembris, *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 54. punkts), un 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 76. punkts), kā arī Bērna tiesību aizsardzības konvencijas 9. panta 1. punktu.

28 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 57. punkts), un Bērna tiesību aizsardzības konvencijas 10. panta 1. punktu.

29 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 59. punkts), kā arī 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 79. punkts).

30 Šajā nozīmē skat. spriedumu 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 80. punkts).

44. Atgādinu, ka Tiesa ir apstiprinājusi dažu starptautisko instrumentu, tostarp Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām [31] un Bērnu tiesību konvencijas, kurus tā ņem vērā, piemērojot vispārējos Savienības tiesību principus, nozīmi cilvēktiesību aizsardzībā. Bērnu tiesību konvencija, tāpat kā citi iepriekš minētie starptautiskie instrumenti, ir saistoša visām dalībvalstīm [32].

45. Turklāt Tiesa ir uzsvērusi, ka ar Direktīvas 2003/86 normām dalībvalstīm atzīto rīcības brīvību tās nedrīkst izmantot tā, ka tas varētu apdraudēt direktīvas mērķi veicināt ģimenes atkalapvienošanos un tās lietderīgo iedarbību [33].

46. Turklāt, pēc Tiesas domām, no Direktīvas 2003/86 17. panta, kurā ir paredzēts, ka pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos noraidījuma gadījumā "dalībvalstis pienācīgi ņem vērā personas ģimenes attiecību veidu un pastāvību, viņa uzturēšanās laiku dalībvalstī un ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti", izriet, ka dalībvalstīm ir pienākums izvērtēt atsevišķi katru pieteikumu par atkalapvienošanos [34].

47. Ņemot vērā iepriekš minētos principus, kas ir pausti judikatūrā, ir jāatbild uz iesniedzējtiesas otro jautājumu.

2. Par otro prejudiciālo jautājumu

48. Nav strīda par to, ka šajā lietā pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos attiecībā uz K. un B. tika iesniegts pēc trīs mēnešu termiņa beigām, kas seko bēgļa statusa piešķiršanai (turpmāk tekstā – "trīs mēnešu termiņš") un ir paredzēts *Vw 2000* 29. panta 2. un 4. punktā, ar ko ir transponēta Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešā daļa [35].

49. Valsts tiesībās trīs mēnešu termiņa ievērošana, lai iesniegtu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešo daļu, ir paredzēta kā viens no šī pieteikuma pieņemamības nosacījumiem. Iesniedzējtiesa precizē, ka, veicot šo pārbaudi, pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos netiek izskatīts saskaņā ar Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punktu (proti, netiek ņemta vērā bērna interešu prioritāte) un 17. pantu (proti, būtībā netiek ņemti vērā individuālie apstākļi) [36]. Iesniedzējtiesa uzskata, ka ar *Vw 2000* 29. panta 2. un 4. punktu nav dota nekāda iespēja atkāpes veidā izsvērt intereses vai piešķirt kādu citu atvieglojumu.

50. Tomēr Valsts sekretārs izvērtē, vai humānu apsvērumu dēļ trīs mēnešu termiņa neievērošana ir attaisnojama, un pārbauda, vai termiņa neievērošanā var saprātīgi vainot attiecīgo apgādnieku vai viņa ģimenes locekli. Tomēr gadījumā, ja pieteikums nav iesniegts noteiktajā termiņā un Valsts sekretārs neuzskata, ka termiņa neievērošana ir attaisnojama, viņš noraida šo pieteikumu, neizskatot to pēc būtības. Valsts sekretārs neņem vērā nedz Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punktu, nedz šīs direktīvas 17. pantu.

31 Pieņemts un pieejams parakstīšanas, ratificēšanas un pievienošanās procedūrai ar Ģenerālās asamblejas 1966. gada 16. decembra Rezolūciju 2200 A (XXI).

32 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 35.–38. punkts).

33 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 4. marts, *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 43. punkts); 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 74. punkts); 2015. gada 9. jūlijs, K un A (50. punkts), kā arī manus secinājumus lietā *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:288, 25. punkts).

34 Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2010. gada 4. marts, *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 48. punkts); 2015. gada 9. jūlijs, K un A (58. un 59. punkts), kā arī manus secinājumus lietās *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:288, 26. punkts) un *Dogan* (C-138/13, EU:C:2014:287, 57. punkts).

35 Pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos tika iesniegts četrus mēnešus pēc uzturēšanās atļaujas saistībā ar patvērumu saņemšanas.

36 Iesniedzējtiesas ieskatā, to, vai termiņa neievērošana ir attaisnojama, nevar izvērtēt, ņemot vērā trīs mēnešu termiņa mērķi un būtību, jo, veicot šo pārbaudi, vērtējumā intereses netiek izsvērtas.

51. Savukārt atbilstoši iesniedzējtiesas minētajam pēc pieteikuma noraidījuma trīs mēnešu termiņa neievērošanas dēļ, kas atbilstoši Valsts sekretāra vērtējumam nav attaisnojama, bēglis var iesniegt parastu pieteikumu izsniegt ilgtermiņa vīzu ģimenes atkalapvienošanās nolūkā parastajā procedūrā, kas ir paredzēta Direktīvā 2003/86. Valsts sekretārs uzskata, ka, tā kā apgādnieks FG neievēroja trīs mēnešu termiņu, viņš vairs nevar atsaukties uz šīs direktīvas V nodaļā paredzētajiem labvēlīgākajiem noteikumiem. Šajā gadījumā Valsts sekretārs izvērtē, vai ir izpildīti minētās direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi; tomēr viņš var atbrīvot attiecīgo bēgli apgādnieku no pienākuma nodrošināt pierādījumus tam, ka viņam ir stabili un regulāri ienākumi, kā arī no pienākuma maksāt nodokļus, pārbaudot pieteikumu no ECPAK 8. panta viedokļa.

52. Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvai 2003/86 ir pretrunā valsts tiesību norma, saskaņā ar kuru pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, kas ir iesniegts, pamatojoties uz šīs direktīvas V nodaļā paredzēto labvēlīgāku noteikumu, var noraidīt kā nepieņemamu tikai tā iemesla dēļ, ka tas ir iesniegts pēc trīs mēnešu termiņa beigām. Turpinājumā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai iepriekš minētā termiņa neievērošanas gadījumā var iesniegt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos – neatkarīgi no tā, vai tas pirms tam tika pieņemts lēmums par tā noraidīšanu, kura izskatīšanas ietvaros tiek pārbaudīts, vai ir izpildīti minētās direktīvas 7. pantā uzskaitītie nosacījumi un ņemtas vērā 5. panta 5. punktā un 17. pantā minētās intereses un apstākļi.

53. Iesniedzējtiesa uzskata, ka ir iespējamas divas Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešās daļas interpretācijas. Saskaņā ar pirmo interpretāciju iesniedzējtiesa uzskata, ka no 12. panta 1. punkta trešās daļas var secināt, ka ar šo pēdējo minēto ir ieviests nosacījums, ka pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos ir jāiesniedz trīs mēnešu termiņā. Atšķirībā no minētās direktīvas 7. panta trīs mēnešu termiņš nav atvērta norma, kuras saturs būtu jāprecizē valsts tiesībās, tāpat kā šajā pantā noteiktās prasības, kuras Tiesa ir interpretējusi 2010. gada 4. marta spriedumā *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117) un 2016. gada 21. aprīļa spriedumā *Khachab* (C-558/14, EU:C:2016:285). Tiesa, izvērtējot Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta c) apakšpunktu, ir ņēmusi vērā samērīguma principu un šīs direktīvas 17. pantu. [Direktīvas] 12. panta 1. punkta trešajā daļā, šķiet, nav prasīts nedz veikt pārbaudi pēc būtības, nedz arī izsvērt intereses šīs prasības neievērošanas gadījumā. Turpretī otrā interpretācija, ko piedāvā iesniedzējtiesa, izriet no Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punkta interpretācijas, skatot to kopsakarā ar tās 17. pantu. Saskaņā ar to pieteikuma iesniegšanas brīdī un tā izskatīšanas laikā dalībvalstīm ir pienācīgi jāņem vērā nepilngadīga bērna intereses un šī pieteikuma noraidīšanas gadījumā tām ir jāizvērtē apgādnieka vai personas, kurai ir tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, individuālie apstākļi.

54. Es pilnībā pievienojos šai otrajai interpretācijai.

55. Pirms tiks aplūkoti jautājumi par Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešajā daļā minētā trīs mēnešu termiņa tvērumu un būtību, ir jāatgādina šī panta konteksts.

56. Direktīvā 2003/86 ir nošķirtas divas ģimenes atkalapvienošanās sistēmas: pirmkārt, parastā sistēma trešo valstu valstspiederīgajiem, kuras materiālie nosacījumi ir uzskaitīti tostarp šīs direktīvas 7. pantā, un, otrkārt, tā sauktā "labvēlīgākā"[37] vai "preferenciāla"[38] sistēma attiecībā uz bēgļu ģimenes atkalapvienošanos, kuras nosacījumi ir minēti Direktīvas 2003/86 V nodaļā un galvenokārt šīs direktīvas 12. panta 1. punkta trešajā daļā, kuru ir lūgts interpretēt. Šis pēdējais minētais pants ir minētās direktīvas V nodaļas neatņemama sastāvdaļa un atbilstoši minētās direktīvas 8. apsvērumam, ņemot vērā bēgļu situāciju, ļauj piešķirt viņiem īpašu uzmanību un šajā ziņā paredzēt viņiem labvēlīgākus

37 Šajā nozīmē skat. ECT, 2014. gada 10. jūlijs, *Mugenzi* pret Franciju, prasības pieteikums Nr. 52701/09, CE:ECHR:2014:0710JUD005270109, 54. punkts; Tiesa atgādina, ka ģimenes vienotība ir bēgļa pamattiesības un ka ģimenes atkalapvienošanās ir pamatelements, lai ļautu vajātajām personām uzsākt normālu dzīvi. Turklāt tā atgādina, ka tā ir atzinusi starptautiskās aizsardzības piešķiršanu kā attiecīgo personu neaizsargātības pierādījumu. Par nepieciešamību nodrošināt bēgļiem ģimenes atkalapvienošanās labvēlīgāku procedūru par to, kas ir paredzēta citiem ārvalstniekiem, ir panākta vienošanās starptautiskajā un Eiropas līmenī, kā tas izriet no augstā komisāra bēgļu jautājumos mandāta, kā arī Direktīvas 2003/86 tiesību normām.

38 Ģenerāladvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] secinājumi lietā A un S (C-550/16, EU:C:2017:824, 29. punkts).

nosacījumus viņu tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošanai. Šīs direktīvas sistēma apstiprina šo bēgļiem paredzēto labvēlīgāku sistēmu, jo ar daudzām tiesību normām, galvenokārt ar minētās direktīvas 10. pantu, 11. panta 2. punktu un 12. panta 1. un 2. punktu [39], ir paredzēti izņēmumi no šajā direktīvā noteiktās parastās sistēmas.

57. No šī skatupunkta, ja bēglis apgādnieks iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, pamatojoties uz Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta pirmo daļu, viņš, "atkāpjoties no 7. panta", ir atbrīvots no pienākuma "[..] [iesniegt] pierādījumus, ka [viņš] izpilda 7. pantā noteiktās prasības". Bēglim apgādniekam piemērojamā sistēma ir būtiski vienkāršota, un tādējādi tā nodrošina labāku viņa tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos aizsardzību.

58. Tomēr, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos nav iesniegts Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešajā daļā paredzētajā trīs mēnešu termiņā, minētajā pantā ir noteikts, ka "dalībvalstis *var* pieprasīt, lai *bēgļi ievērotu nosacījumus* [40], ko paredz [šīs direktīvas] 7. panta 1. punkts". Tādējādi bēglim apgādniekam ir jāiesniedz pierādījumi par to, ka viņam ir pajumte, kas ir uzskatāma par normālu, veselības apdrošināšana, stabili, regulāri un pietiekami ienākumi.

59. Tas nenozīmē, ka pieteikumu var noraidīt *ipso jure* pēc trīs mēnešu termiņa beigām, bet tikai to, ka, izskatot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, kas ir iesniegts, pamatojoties uz Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešo daļu, dalībvalstis var pieprasīt bēglim apgādniekam izpildīt šīs direktīvas 7. panta 1. punktā noteiktos materiālos nosacījumus. Minētās direktīvas 12. panta 1. punkta trešajā daļā paredzētā trīs mēnešu termiņa neievērošana tātad neizraisa tādas procesuālās sekas kā pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos nepieņemamība vai nepieciešamība iesniegt jaunu pieteikumu, pamatojoties uz parastās sistēmas noteikumiem, kas ir paredzēti Direktīvā 2003/86, bet iespējamas materiālās sekas, proti, vienkāršu iespēju dalībvalstīm pieprasīt izpildīt tikai šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus.

60. Citiem vārdiem sakot, pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos un tādējādi Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punktā paredzēto nosacījumu izpildi izvērtē, izskatot saskaņā ar šīs direktīvas V nodaļu iesniegto pieteikumu.

61. Šo pieeju, manuprāt, apstiprina Direktīvā 2003/86 izvirzītie mērķi, it īpaši tiesību normas par bēgļiem.

62. Proti, pirmkārt, ir jāatceras, ka Direktīvas 2003/86 mērķis ir, ka "ģimeņu atkalapvienošanās ir līdzeklis, lai padarītu iespējamu ģimenes dzīvi", it īpaši bēgļiem, kuru personiskā situācija [liedz] viņiem "dzīvot parastu dzīvi" [41]. Tādējādi gan iemesli, kas ir saistīti ar iespējamu termiņa neievērošanu, gan šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzēto nosacījumu izpilde ir jāpārbauda, ņemot vērā labvēlīgāko statusu, kas ar minēto direktīvu ir piešķirts bēgļiem. Šis labvēlīgākais statuss ir saistīts ar grūtībām, ar kurām saskaras bēgļi un kas atšķiras no grūtībām, kuras ir jāpārvar citiem trešo valstu valstspiederīgajiem [42].

63. Dalībvalstīm atzīto rīcības brīvību tās nedrīkst izmantot tā, ka tas varētu apdraudēt Direktīvas 2003/86 mērķi, kas ir – veicināt ģimenes atkalapvienošanos, un tās lietderīgo iedarbību [43].

39 Šajos pantos ir paredzētas atkāpes no Direktīvas 2003/86 4., 5., 7. un 8. panta.

40 Mans izcēlums.

41 Direktīvas 2003/86 4. un 8. apsvērums.

42 Šajā nozīmē skat. Zaļo grāmatu par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (Direktīva 2003/86) (COM (2011) 735, galīgā redakcija), 4.2. punkts "Citi ar patvērumu saistīti jautājumi", 7. lpp.

43 Skat. šo secinājumu 45. punktu.

64. Taču, pieprasot bēglim apgādniekam, kurš nav ievērojis Direktīvas 2003/86 12. panta [1. punkta] trešajā daļā paredzēto trīs mēnešu termiņu, iesniegt jaunu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar parasto sistēmu, kas ir paredzēta šīs direktīvas tiesību normās, tiktu pārkāptas bēgļu faktiskās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, kas sākotnēji ir privileģētas, un liegtu V nodaļā paredzēto labvēlīgāku noteikumu lietderīgo iedarbību, kas ir paredzēta bēgļiem apgādniekiem, kuri pēc definīcijas ir neaizsargātāki.

65. Otrkārt, kā ir atgādināts šo secinājumu 41.–47. punktā, Direktīvas 2003/86 tiesību normas ir jāinterpretē un jāpiemēro, ņemot vērā Hartas 7. pantu un 24. panta 2. un 3. punktu, kā tas turklāt izriet no Direktīvas 2003/86 2. apsvēruma un 5. panta 5. punkta noteikumiem. Tātad iemesli, kas ir saistīti ar iespējamu minētās direktīvas 12. panta 1. punkta trešajā daļā paredzēto trīs mēnešu termiņa neievērošanu, kā arī šīs pašas direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi ir jāizskata, ņemot vērā Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punktu un 17. pantu.

66. Tādējādi dalībvalstīm savas valsts tiesības ir jāinterpretē ne tikai tā, lai tās atbilstu Savienības tiesībām, bet arī jārūpējas, lai nenotiktu balstīšanās uz tādu sekundāro tiesību normu interpretāciju, kas būtu konfliktā ar Savienības tiesību sistēmā aizsargātajām pamattiesībām [44].

67. Ņemot to vērā, Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešo daļu nevar interpretēt un piemērot tādējādi, ka šī piemērošana pārkāptu iepriekš minētajās Hartas normās nostiprinātās pamattiesības.

68. Treškārt, no Direktīvas 2003/86 sistēmiskās interpretācijas izriet, ka šīs direktīvas 5. panta 5. punkts un 17. pants ir tā sauktie "horizontālie" noteikumi, kas ir obligāti piemērojami [45]. Veicot jebkādu pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos pārbaudi – gan procesuālo pārbaudi, gan pārbaudi pēc būtības –, tie ir piemērojami kā pamatprincipi, ņemot vērā minētās direktīvas tiesību normas, tostarp tiesību normu par trīs mēnešu termiņu. Tādējādi Savienības likumdevējs uzliek dalībvalstīm pienākumu "pienācīgi ņemt vērā nepilngadīgo bērnu intereses" [46]. Šo interpretāciju apstiprina Direktīvas 2003/86 11. panta 1. punkts attiecībā uz pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas un izskatīšanas nosacījumiem, kurā ir atgādināts, ka valsts iestādēm, izskatot šo pieteikumu, ir jāievēro šīs direktīvas 5. panta noteikumi, tostarp minētā panta 5. punktā paredzētais bērna interešu prioritātes princips.

69. Turklāt, izskatot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, kas ir iesniegts, pamatojoties uz Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešo daļu, skatot to kopsakarā ar šīs direktīvas 8. apsvērumu, [pieteikuma iesniedzēju] "situācijai ir pievēršama īpaša uzmanība". Izskatot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, valsts iestādēm ir jāizvērtē atsevišķi katrs pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, proti, jāizstrādā pieeju katram gadījumam atsevišķi [47], izsmeļoši jānovērtē visi atbilstīgie konkrētās lietas apstākļi [48], pieteikuma noraidīšanas gadījumā ņemot vērā "personas ģimenes attiecību veidu un pastāvību, viņa uzturēšanās laiku dalībvalstī un ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti [49]" [50]. It īpaši šīs izskatīšanas laikā iestādēm ir jāņem vērā visi apstākļi, kas saistīti ar informācijas pieejamību attiecībā uz trīs mēnešu termiņu, kurā bēglim apgādniekam ir

44 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 105. punkts), un 2009. gada 23. decembris, *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 34. punkts).

45 Šajā nozīmē skat. Zaļo grāmatu par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (Direktīva 2003/86) (COM (2011) 735, galīgā redakcija), 5.5. punkts, 9. lpp.

46 Skat. Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punktu.

47 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 64. punkts).

48 Šajā nozīmē skat. Komisijas Paziņojumu par pamatnostādnēm, 7. punkts "Vispārējie principi" un 7.4. punkts "Atsevišķs novērtējums", 29. lpp.

49 Direktīvas 2003/86 17. pants

50 *Proti, piemēram, bēgļi zaudē sakarus vai arī viņiem rodas grūtības uzturēt attiecības ar viņu ģimenes locekļiem, kas ir palikuši viņu izcelsmes valstī, viņiem pat var rasties grūtības noskaidrot savu ģimenes locekļu atrašanās vietu vai arī viņi var nezināt, ka viņi vēl ir dzīvi. Tik īsā termiņā pēc bēgļa statusa piešķiršanas var rasties grūtības organizēt ģimenes locekļu pārvietošanos, kuriem ir jāierodas vēstniecībā vai konsulātā, vai savākt dokumentus, kas ir vajadzīgi, lai iesniegtu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos* (*šajā nozīmē skat.* Zaļo grāmatu par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (Direktīva 2003/86) (COM (2011) 735, galīgā redakcija), 5.5. punkts, 9. lpp.).

jāiesniedz pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, piemēram, šīs informācijas skaidrība, pieejamība un savlaicīgums [51], kas var būt attaisnojošs iemesls trīs mēnešu termiņa neievērošanai. Tik īss termiņš, attiecībā uz kuru netiktu ņemti personiskie apstākļi, lai attaisnotu iespējamu tā neievērošanu, atturētu bēgļus iesniegt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos un tādējādi netiktu nodrošināta minētās direktīvas lietderīgā iedarbība [52].

70. Tādējādi katrā atsevišķa gadījumā ir jāapkopo visi īpašie apstākļi un personiskās un publiskās intereses ir jāizsver tāpat, kā to dara salīdzināmos gadījumos. Turklāt attiecīgo individuālo un sabiedrības interešu izsvēršanai ir jābūt saprātīgai un līdzsvarotai, nodrošinot, ka tiek pienācīgi ievērota nepilngadīga bērna interešu prioritāte [53]. Neviens atsevišķi aplūkots elements, tāds kā termiņa neievērošana, nevar automātiski likt nonākt pie lēmuma, ar ko tiek noraidīts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, kurš ir iesniegts labvēlīgākā procedūrā, kas ir paredzēta Direktīvas 2003/86 V nodaļā.

71. No šiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešajā daļā paredzēto trīs mēnešu termiņu nevar uzskatīt par noilguma termiņu, kas vairs neļauj bēgļiem apgādniekiem izmantot paredzēto labvēlīgāku sistēmu.

72. Tādējādi es uzskatu, ka uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka Direktīvā 2003/86 paredzētā sistēma nepieļauj tādu valsts tiesību normu kā pamatlietā aplūkotā, kurā ir noteikts, ka pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, kas ir iesniegts saskaņā ar labvēlīgākiem V nodaļas nosacījumiem, var tikt noraidīts tikai tāpēc, ka tas nav iesniegts minētās direktīvas 12. panta 1. punkta trešajā daļā noteiktajā trīs mēnešu termiņā, ciktāl šo termiņu nevar kvalificēt kā noilguma termiņu un ciktāl šis pieteikums ir jāskata, ņemot vērā Hartas 7. pantu un 24. panta 2. un 3. punktu, ar kuriem dalībvalstīm ir uzlikts pienākums izskatīt pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanos, ievērojot attiecīgo bērnu intereses, rūpējoties par to, lai tiktu veicināta ģimenes dzīve, kā arī novērstu gan Direktīvas 2003/86 mērķu, gan tās lietderīgās iedarbības aizskārumu. Turklāt, ja, noraidot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos minētās direktīvas 12. panta izpratnē, netiek ņemti vērā šīs direktīvas pamatprincipi, pamatojoties uz šī panta 1. punkta trešajā daļā paredzēto trīs mēnešu termiņa neievērošanu, to nevar attaisnot ar apstākli, ka šie pamatprincipi tiek ņemti vērā, izskatot citu pieteikumu, kas ir iesniegts saskaņā ar Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punktu.

V. Secinājumi

73. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Tiesa ir kompetenta atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kas attiecas uz Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos interpretāciju saistībā ar lietu, kas attiecas uz personas ar alternatīvās aizsardzības statusu ģimenes locekļa uzturēšanās tiesībām, ciktāl valsts tiesībās šī direktīva ir atzīta par tieši un beznosacījumu veidā piemērojamu personām ar alternatīvās aizsardzības statusu.

2) Direktīvā 2003/86 paredzētā sistēma nepieļauj tādu valsts tiesību normu kā pamatlietā aplūkotā, kurā ir noteikts, ka pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar labvēlīgākiem V nodaļas nosacījumiem var tikt noraidīts tikai tāpēc, ka tas nav iesniegts minētās direktīvas 12. panta 1. punkta trešajā daļā noteiktajā trīs mēnešu termiņā, ciktāl šo termiņu nevar kvalificēt kā

51 Šajā nozīmē skat. Komisijas Paziņojumu par pamatnostādnēm, 7.1. punkts "Informācijas pieejamība", 26. lpp.
Turklāt *personai, kurai ir tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, var nebūt iespēju saņemt visu informāciju par administratīvajām procedūrām, tā nezina visas uzņemošās dalībvalsts valodas nianses un valsts pārvaldes iestāžu darbību.*

52 Šajā nozīmē skat. manus secinājumus lietā *Dogan* (C-138/13, EU:C:2014:287, 57. punkts).

53 Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 62.–64. punkts), un 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 81. punkts).

noilguma termiņu un ciktāl šis pieteikums ir jāskata, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantu un 24. panta 2. un 3. punktu, ar kuriem dalībvalstīm ir uzlikts pienākums izskatīt pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanos, ievērojot attiecīgo bērnu intereses, rūpējoties par to, lai tiktu veicināta ģimenes dzīve, kā arī novērstu gan Direktīvas 2003/86 mērķu, gan tās lietderīgās iedarbības aizskārumu. Turklāt, ja, noraidot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos minētās direktīvas 12. panta izpratnē, netiek ņemti vērā šīs direktīvas pamatprincipi, pamatojoties uz šī panta 1. punkta trešajā daļā paredzēto trīs mēnešu termiņa neievērošanu, to nevar attaisnot ar apstākli, ka šie pamatprincipi tiek ņemti vērā, izskatot citu pieteikumu, kas ir iesniegts saskaņā ar Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punktu.